

کلمات کلیدی نشست شانگهای

سید ابراهیم رئیسی

صفحه اصلی / سیاسی / شکستن قفل عضویت در «شانگهای»

وقتی کریدورهای ایرانی احیا شدند

شکستن قفل عضویت در «شانگهای»

نخستین سفر خارجی سید ابراهیم رئیسی، رئیس جمهور به منظور شرکت در بیست و یکمین نشست همکاری‌های اقتصادی امنیتی «شانگهای» در شهریورماه سال گذشته رقم خورد؛ سفری که درست در بحبوحه تلاش‌های سیاسی و اقتصادی امریکا برای افزودن بر سطح تنش‌ها در منطقه جهت تحقق اهداف مداخله‌جویانه‌اش صورت گرفت، اما بر خلاف پیش‌بینی‌ها به پذیرش عضویت رسمی ایران در این سازمان بزرگ منطقه‌ای انجامید.

روزنامه ایران: بنای «شانگهای» که یکی از قدرتمندترین پیمان‌های جهانی به شمار می‌آید و اعضای آن، دسته‌جمعی در زمینه‌های امنیتی- دفاعی تلاش می‌کنند، در سال ۲۰۰۱، توسط رهبران چین، روسیه، قزاقستان، تاجیکستان، ازبکستان و قرقیزستان گذاشته شد و کشورهای هند و پاکستان نیز در سال ۱۳۹۵ به عنوان عضو اصلی آن انتخاب شدند. این در حالی بود که ایران از سال ۱۳۸۴ به عنوان عضو ناظر در سازمان همکاری شانگهای حضور داشت و درخواست‌های متعددی برای عضویت دائم در این سازمان از سال ۱۳۹۵ با پاسخ منفی روبه‌رو می‌شد. اما ۶ شهریور سال ۱۴۰۰ بود که با حضور رئیسی در نشست سال گذشته شانگهای در شهر «دوشنبه»، پایتخت تاجیکستان قفل عضویت ایران در این سازمان پس از بیش از یک دهه تلاش دیپلماتیک شکست و رهبران ۸ کشور عضو اصلی این سازمان با تبدیل عضویت ایران از عضو ناظر به عضو اصلی اعلام موافقت کردند.

پیوستن رسمی به سازمان همکاری‌های شانگهای در شرایطی که مؤلفه‌های اصلی راهبرد سیاست خارجی دولت سیزدهم بر مبنای تقویت همکاری‌های همسایگی و آسیامحور تعیین شده، از اهمیتی دوچندان برخوردار است. چه آنکه حمایت پکن و مسکو به عنوان ۲ قدرت محوری سازمان شانگهای از عضویت دائمی تهران در آن، این نهاد امنیتی، اقتصادی و فرهنگی را از منظر نفوذ سیاسی و ژئومونیک در نیمه شرقی جهان بی‌رقیب می‌کند. بویژه که «شانگهای» در پیگیری اهداف غایی خود ایجاد یک حلقه ارتباطی برای تعمیق همکاری مؤثر کشورهای عضو در زمینه‌های سیاسی، اقتصادی و تبادلات در موضوعات آموزش، انرژی، حمل‌ونقل، گردشگری و حفاظت محیط زیست را دنبال می‌کند. حفظ و تضمین صلح، امنیت و ثبات در منطقه و حرکت به سوی استقرار یک نظم سیاسی و اقتصادی جدید بین‌المللی نیز از دیگر اهداف این سازمان به شمار می‌آید که بی‌تردید در زمره اهدافی جای می‌گیرد که سیاست خارجی ایران دنبال می‌کند. این در حالی است که دولت رئیسی فارغ از تلاش برای رفع تحریم‌های غرب در طراحی سیاست جدید آسیایی خود می‌کوشد به رابطه با کشورهای آسیا جنبه راهبردی ببخشد. عضویت دائم در سازمان همکاری‌های منطقه‌ای شانگهای مقدمه خوبی برای نیل به این مهم به شمار می‌آید. حال آنکه بهره‌مندی از حدود یک سوم جمعیت جهان و بخش بزرگ منطقه اوراسیا با منابع پرشمار انرژی و قرار گرفتن در یک موقعیت ژئواستراتژیک میان دو قطب پیشرفته اقتصادی جهان یعنی شرق آسیا و غرب اروپا، سازمان همکاری شانگهای را در موقعیت منحصر به فردی قرار داده است.

توسعه انرژی و حمل و نقل

با این همه آنچه در رویارویی ایران با رویکرد تحریمی از سوی غرب بر اهمیت عضویت در شانگهای و طی شدن مراحل اجرایی عضویت کشورمان می‌افزاید، گشوده شدن مسیر هموارتر برای ورود به بازار گسترده کشورهای عضو سازمان و امکان تقویت روابط تجاری، ترانزیتی و انرژی با این کشورها است. پیوند یافتن با سازمانی که در آن چین، دومین اقتصاد بزرگ جهان و هند و روسیه به‌عنوان دیگر کشورهای قدرتمند اقتصادی حضور دارند، برای کشوری همچون ایران که از ظرفیت‌های ویژه از جمله در حوزه انرژی و امکان تبدیل شدن به کریدور ارتباطی اعضا با خود و با کشورهای خارج از سازمان برخوردار است، بی‌شک می‌تواند به یکی از محرک‌های رشد و توسعه اقتصادی تبدیل شود. چه آنکه ایران به عنوان یکی از مهم‌ترین مسیرهای انتقال نفت جهان و یکی از شاهراه‌های مواصلاتی در منطقه با برخورداری از منابع غنی انرژی، دسترسی به دو دریای مهم و موقعیت سوق‌الجیشی بی‌نظیر، قادر به تأمین نیازهای اصلی بسیاری از کشورهای منطقه و اعضای سازمان شانگهای است.

این مهم را رئیسی در سخنرانی سال گذشته خود در مجمع عمومی سازمان شانگهای با اشاره به ظرفیت ترانزیتی کشور مورد توجه قرار داد و یادآور شد که «ایران می‌تواند از طریق کریدور شمال - جنوب حلقه وصل جنوب و شمال اوراسیا باشد و آسیای مرکزی و روسیه را به هند پیوند دهد»؛ کریدوری که از امکان تقویت زیرساخت همگرایی در قالب اوراسیای بزرگ بهره‌مند است. چه قرار گرفتن ایران در مسیر یکی از کریدورهای «ابتکار کمربند و راه» یعنی کریدور چین - آسیای مرکزی و غرب آسیا می‌تواند از یک سو پیونددهنده شرق و غرب اوراسیا باشد و از سوی دیگر بندر بزرگ چابهار را به مرکز تبادلات چندین کشور عضو و همسایه تبدیل کند، چنانکه به نماد همکاری همه اعضای سازمان شانگهای تبدیل شود.

چتر امنیتی

افزون بر اهمیت وجه اقتصادی سازمان «شانگهای»، عضویت در این سازمان همکاری به چتر حمایتی این اتحادیه در حوزه‌های سیاسی و امنیتی نیز منجر می‌شود که می‌تواند حمایت قابل ملاحظه‌ای را برای روزهای بحرانی ایران به ارمغان آورد و میدان بازی را جهت کسب و پیگیری منافع ملی و ایفای نقش منطقه‌ای ایران مهیا کند. چه آنکه چین و روسیه که دو عضو از پنج عضو دائم شورای امنیت سازمان ملل به شمار می‌آیند، در روزهای پر تب و تاب پس از خروج امریکا از برجام، پشتوانه سیاسی خوبی برای مواجهه ایران با تقابل‌جویی‌های دولت دونالد ترامپ در صحنه‌های بین‌المللی بوده‌اند.

به این ترتیب فارغ از ابعاد اقتصادی و سیاسی عضویت در شانگهای، عمیق‌تر شدن همکاری‌های امنیتی ایران و اعضای این سازمان را می‌توان از دیگر نتایج حضور دائم کشورمان در این سازمان به شمار آورد. شکل‌گیری فضای مناسب جهت ایجاد طرح نظام امنیت دسته‌جمعی با هدف مقابله با حضور قدرت‌های فرامنطقه‌ای و حتی مهیا کردن امکان پیگیری مطلوب و فعال‌تر رژیم حقوقی و امنیتی دریای خزر از دستاوردهای امنیتی این رویداد است. بهره‌مندی ایران از موقعیت ژئوپلیتیک که آن را به عنوان مهم‌ترین کشور در ثقل ارتباطات سیاسی، اقتصادی و حمل و نقل منطقه نشانده است و عضویت دائم ایران در شانگهای و تمرکز بر ترمیم مناسبات در حوزه آسیایی و یافتن راهکارهایی که ورای تحریم‌ها تسهیل‌کننده پیگیری اهدافش متناسب با شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی باشد، می‌تواند کشورمان را در نقطه کانونی مناسبات و مرکز ارتباطی قرار دهد.

نقطه عزیمت

در پی پیوست دائمی به «شانگهای»، گسترش روابط دیپلماتیک مؤثر با اغلب کشورهای آسیایی و منطقه خاورمیانه، نقطه عزیمتی است که دولت سیزدهم در منطقه دنبال خواهد کرد. دیپلماسی‌ای که با قرار گرفتن روند اجرای توافق هسته‌ای، فرصت برداشتن گام‌های بلندتری را نیز در پیش رو خواهد داشت. تردیدی وجود ندارد که پایان پرونده هسته‌ای و آزاد شدن انرژی متمرکز برای به ثمر رساندن برجام، موج تازه‌ای از روند توسعه روابط سیاسی و اقتصادی را فراهم می‌آورد که طبیعتاً بخشی از آن در مراوده با کشورهای حوزه آسیا پدیدار خواهد شد.

انتهای پیام/

